

Salutaguse elanikud tulid kokku

Laupäeval kogunesid Laekvere valla Salutaguse endised ja praegused elanikud küla esimesele kokkutulekule Laekvere kultuurimajja.

Korraldaja Erich Kukner ütles rahva ees esinedes, et kokkutuleku põhjuseks on näha oma koduküla inimesi ja nendega kokku saada. „Aeg on meid üksteisest aastakümneid lahutanud. Raskusi on noorte äratundmisega,“ tõdes Kukner. Ta lisis, et ürituse eesmärk ongi tutvumine noorema põlvkonnaga, kuid tõdes samas, et see on raske.

Saalis valitses nostalgia

Inimesi oli kohale tulnud üle Eestimaa. Laekvere kultuurimaja saal oli peaaegu rahvast täis.

Pikema sõnavõtuga esines Erich Kukner. Ta rääkis küla lähiajaloo, puudutades tema paremaid päevi enne Teist maailmasõda ja raskemaid, küüditamis- ja sõjapäevi, ja elanikest.

Praegu ei ole Erich Kukneri sõnul Salutagusel ühtegi registreeritud talu. „Kui võim ei võta tarvitusele abinõusid, läheb kohalik elu veel rohkem tagurpidi,“ ütles ta. „Praegu on talurahval olukord, kus müües on kõik odav, aga ostes kõik kallis. Nad ei suuda endale tarvilikke asju muretseda.“

Kõiki manalateele läinud külaelanikke meenutasid kohaletulnud minutilise leinaseisakuga, mil Erich Kukner süütas ka küünlad.

Kokkutulekut meenutab kivi

Pärast vaheaega kogunes rahvas endise Salutaguse kooli kohale, kus koolimaja ning jämedate tammede ja vahtrate asemel on ainult lage heinamaa.

Salutaguse küla praegused vanemad elanikud tõmbasid lipuvardasse sinimustvalge trikoloori. Küla vanim elanik, 92-aastane Alviine Grutop sai õiguse avada esimese kokkutuleku meenutuseks mälestuskivi.

Sõna võttis Endel Kukner, kes mõtiskles mõiste üles „aeg“. Ta ütles, et aeg on vähemtähtsate ja tähtsate sündmuste kooslus. Hr. Kukner mainis, et vähesed inimesed mäletavad Salutaguse koolimaja, ja neid, kes teaksid midagi selle ehitamisest, ei olegi enam.

Erich Meerja sõnas, et kivi, mis on põllukivina risustanud meie põlde, jäägu mälestuskivina meenutama seda kogunemist.

Ürituse korraldajad Helga Saluäär, Erich Kukner, Erich Meerja ja Heino Preismann istutasid kivi kõrvale tamme. „Millal sellest küll puu kasvab?“ küsis üks kohalolnu endalt. Erich Kukner avaldust lootust, et tamme külastatakse tihti. Samuti olid korraldajad kindlad, et esimesele kokkutulekule järgneb ka teine.

Salutagulased, kel oli veel tahtmist, tegid õhtul lõket, heietasid mälestusi ja tantsisid vanu tantse.

Küla vanem ajalugu

Lühike kokkuvõte Erich Meerja

Sõnavõtude vahele esinesid Laekvere kultuurimaja naiskoor ja taidlusrühm. Erich Kukner esitas koos vend Endel Kukneriga oma küla luuletaja Erich Meerja tekstile loodud laulu „Koduküla teel“.

Erich Meerja andis ülevaate küla vanimast ajaloost. Samas märkis ta, et see ülevaade on väga põgus, sest materjali ei leidu. „Ilmselt on see arhiivides. Lehitsesin läbi hunniku Rakvere keskraamatukogus saadaolevaid raamatuid ja kontrollisin koduloo bibliograafiakartoteeki,“ ütles Meerja. Ta nentis, et muuseumist ei saanud ta materjalile eriti midagi lisaks. „Suurem uurimine seisab alles ees,“ mainis ta.

Korraldajad pakkusid ka kokkutulnutele mälestuste heietamiseks sõna, ent keegi ei kasutanud seda võimalust.

Ürituse esimese osa lõpusõnad ütles Erich Kukner. Ta tänas kõiki abilisid ja esinejaid. Sõnavõtja lisas, et korraldajad ootavad ettepanekuid küla embleemi ja rinnamärgi loomiseks.

sõnavõtust.

Varem kandis see kant, kus praegu on Salutaguse küla, Moora nime. See aeg, millal nimemuutus täpselt toimus, ei ole teada.

Moora mõisa on mainitud esimest korda 1551. aastal Tackystferi või Taxivieri nime all. Saksakeelse-na esineb ta Eesti mõisate nimestikus Mohrenhofi nime all. Mõisaomanik oli 1830. aastal parun Stackelberg, kelle perele kuulus mõis veel sajandivahetusel. Tol ajal oli Moora mõisal ligikaudu kolm ja pool tuhat hektarit maad. 1913. aastal oli mõisavalitseja Aleksander Maier.

Enamiku taludest ostsid Moora mõisa talupojad päriseks ilmselt 1880–ndatel aastatel, mil Venemaal oli viljaikaldus ja põllumajandussaaduste hinnad olid kõrged. 1913. aastal olid külas 51 talu ja 296 inimest.

Erich Meerja uuringust selgus, et Salutaguse nime on mainitud seoses kooliga juba 1861. aastal. Siis õppisid koolis 19 poissi ja 28 tüdrukut, õpetaja oli Jaan Redlich.

Tiit Efert

Hetk pärast kivi avamist. Vasakul küla vanimad elanikud Aliise Türbsalu ja Alviine Grutop, paremal noorem põlvkond, kelle hoolitseda kivi ja selle ümbrus jäävadki.

Foto: Kalju Bauman